

Latvijas vēstures mantojums. Pagātne. Šodiena.

Izmantojot dokumentālo filmu „Pretrunīgā vēsture”

Nodarbības mērķi:

- veidot skolēnos izpratni par tolerances un iecietības nozīmi mūsdienu sabiedrībā
- parādīt, kā Otrais pasaules karš ietekmēja cilvēku likteņus un sabiedrību Latvijā
- nostiprināt skolēnu zināšanas par Otrā pasaules kara notikumiem Latvijas teritorijā.

00:00:05 (un 01:03:50)

Ievads - Sveču nozīme cilvēku dzīvē. **Kad mēs dedzinām sveces? Kāpēc mēs liekam ziedus pie pieminekļiem? Ko sveču aizdedzināšana nozīmē svētkos un piemiņas dienās? Vai tas ir atkarīgs no cilvēka tautības? Jūsaprāt, par ko mums stāsta šī filma?**

(Par mūsdienu sabiedrību. Par dažādiem Latvijā dzīvojušu tautību cilvēkiem, kuri dzīvo vienā valstī, bet viņiem ir atšķirīgi uzskati par Latvijas vēsturi. Par Otrā pasaules kara Latvijas teritorijā...)

1. Lai izprastu filmas varoņu stāstus par bērnībā un jaunībā piedzīvoto, sarunu var turpināt ar skolēnu iztaujāšanu, cik lielā mērā viņi var ietekmēt savu izvēli rīkoties pēc sava prāta? **Cik veci bija filmas varoņi Otrā pasaules kara laikā? Vai viņiem bija iespēja mainīt (ietekmēt) savu dzīvi kara laikā?**

(Kurts Grīnups – apmēram 20 gadi, Edvards Anderss – 13 gadi un Vitālijs Ļeonovs – 7)

00:02:10 (cilvēku grupas kliedz viena uz otru „okupanti” un „fašisti”)

2. **Kāpēc daudzi cilvēki Latvijā uzskata, ka Otrais pasaules karš joprojām nav beidzis?**

(Tāpēc, ka sabiedrība pastāv etniskā sašķeltība. Sabiedrībai ir atšķirīga vēstures apziņa un atmiņa. Katram cilvēkam ir savs viedoklis par vēstures notikumiem...)

3. Kā un ko mēs atceramies par savu pagātņi? Kāpēc mums tā ir svarīga? Kādas lietas (priekšmeti) palīdz mums saglabāt mūsu atmiņas? **Vai tādas iespējas bija K. Grīnupam, E. Anderam, V. Ļeonovam? Kādas atmiņas par pirmskara gadiem filmas varoņiem liekas svarīgas?**

(K. Grīnups – bērnība Latvijas valsts uzplaukuma gados; E. Anderss – bērnība, Liepājas pilsēta – provinciāla un skaista, dzīvoklis Liepājā, ģimene, dzimšanas dienas foto, kur bērni ar Latvijas karodziņiem rokās 00:15:00, V. Ļeonovs – dzimtā sādža, bērnība 00:29:00...)

4. Par ko mūsdienu sabiedrībā cilvēkus vai cilvēku grupas var vajāt un pazemot? **Par kādiem cilvēku vajāšanas iemesliem Otrā pasaules kara laikā stāsta filmas varoņi?**

(K. Grīnups - smēķēšana pie atvērta loga, ugunsgrāvu dedzināšana un Līgo svētku svinēšana, „Sociālā bīstamība”, pretošanās padomju režīmam; E. Andersss – piederība pie ebreju tautības; V. Ļeonovs – palīdzība partizāniem)

00:19:30, 00:51:20

5. Kādas pazemošanas iezīmes varam saskatīt filmā?

(Dzīvokļa kratīšana, cilvēka apvainošana, nežēlība, apsūkšana, piespiedu darbs, iebiedēšana, piekaušana...)

6. Kas ir kopīgs varoņu atmiņās, viņu pārdzīvotajā?

(Tas, kas notika ar varoņiem kara laikā, bija pret viņu gribu un par to tika samaksāts ļoti dārgi - viņi zaudēja ģimeni, draugus, tuviniekus. Viņi saskārās ar pazemošanu, vardarbību, bailēm utt.)

7. Filmas varoņiem ir atšķirīga pārdzīvotā pieredze. Vai viņi pauž nosodījumu kādai šodienas sabiedrības daļai? Vai filma vieno Latvijā dzīvojošus dažādu tautību cilvēkus?

8. Jūsuprāt, kādi iemesli varēja mudināt Grīnupu, Andersu un Ļeonovu piedalīties šajā filmā? Ko viņi grib mums pateikt, stāstot par savu likteni?

(Palīdzēt uzzināt patiesību, restaurēt kara notikumus, atcerēties pagātņi, gribēja apmeklēt vietas, ar kurām bija saistīta viņu dzīve, darīt kaut ko Latvijas labā, dalīties atmiņās, lai paskaidrotu, ko, kāpēc un kā notika tajā laikā, lai mēs cienītu viņu viedokli...)

2

00:38:40

9. Par dažādiem Otrā pasaules kara notikumiem liecina dažādas piemiņas vietas. Par ebreju traģisko likteni stāsta vecā ebreju kapsēta Liepājā? Kāpēc tajā ir tukšs laukums, kāpēc pieminēkli krīt?

(Tāpēc, ka nav kam kopt kapsētu, ebreji tika nogalināti kara laikā, nav pēcteču. Tie, kuri izdzīvoja, liela daļa aizbrauca. Tātad, nav vairs, ko apbedīt, Liepājā ebreju maz. Secinājums – Latvija kara laikā zaudējusi savus iedzīvotājus, valsts pilsoņus, kultūras un sabiedrības daļu)

00:39:00

10. Kam un kāpēc tika uzcelta siena ebreju kapsētā?

(Nogalinātiem Liepājas ebrejiem, ebreju glābējiem. Piemiņai, jo nav citas vietas, kur būtu uzrakstīti pirmskara Liepājas ebreju uzvārdi.)

11. Filmā mēs redzam kara upuru piemiņas vietas - Šķēdes kāpas un Līvas kapi Liepājā, Lestene, Rīgas centrālcietums, Salaspils. Vai, Jūsuprāt, ir svarīgi, lai šie pieminēkli būtu? Pamatojiet savu atbildi!

00:18:57

12. Par kādiem notikumiem, kas šodien Latvijā ir svētku vai atceres dienas, stāstīts filmā?

Vēstures datums	Svētku vai atceres dienas nosaukums Latvijas kalendārā
14.06.1941	
04.07.1941	
08.05.1945	
25.03.1949	

00:41:05

13. Kāpēc E. Andersss teica, ka ebreji cietuši no abām pusēm? Ko viņš ar to gribēja pateikt? Vai mēs varam teikt to pašu par Latvijas iedzīvotājiem kopumā? Pamatojiet savu atbildi!

00:48:50

14. Kā, Jūsaprāt, mūsdienu Latviju ir ietekmējusi cilvēku migrācija Otrā pasaules kara notikumu ietekmē?

(Daudz Latvijas iedzīvotāju, tajā skaitā E. Andersss, bija spiesti aizbraukt no Latvijas kara beigās, jo, netika atjaunota Latvijas valsts neatkarība. Daudzi, tajā skaitā Grīnups, cieta padomju varas represijās, daudzus gadus pavadot izsūtījumā. Padomju okupācijas gados Latvijā iebrauca liels skaits iedzīvotāju no padomju republikām...)

15. Kas ir tolerance?

Tolerance jeb iecietība ir īpašība, kura pieļauj, ka citiem ir savs, no jūsējā atšķirīgs viedoklis, kuru tie apliecina. Tas prasa zināmu prāta atbrīvotību un spēju izprast citus. Tāpat nepieciešams noslāpēt augstprātību un būt spējīgam saprast, ka neuzskati sevi pa vienīgo, kam taisnība.

(<http://www.slideshare.net/innga/tolerance-3118081> 30.12.2012)

00:37:50

16. Mēs redzam (vēl 1:04:25) ābolus. (bet 42:00 – koku stumbri bez zariem). Ko tie simbolizē, ko gribēja pateikt filmas autori? Kāpēc varonis (kurš?) saka, ka ir ļoti dīvaini redzēt ābeles kapsētā?

0:00:05 (un 01:03:50)

17. Kāpēc, Jūsaprāt, filmas sākumā un beigās ir viena epizode – aizdedzinātas sveces?

18. Kādus jautājumus Jūs gribat uzdot filmas autoriem? Kādam no filmas varoņiem?

Par redzēto filmā?	Gribu vēl uzzināt!

Secinājumi:

Varoņu likteni nav tikai stāsts par atsevišķu indivīdu, bet apliecinājums, kā karš ir traģisko likteņu komplekss un var izmainīt daudzu cilvēku dzīvi. Mums jāpieņem, ka Latvijā dzīvo cilvēki ar dažādu pieredzi.

Mazbērniem nav savā starpā jācinās par to, kas jau ir izcīnīts. Mums ir jāsaprot vienam otru un jāsadzīvo.

Iespējamais mājas darbs:

Skolēni var rakstīt esejas:

„Kā Otrais pasaules karš izmainīja (ietekmēja) izdzīvojošo cilvēku dzīvi?”

„Vēsture var daudz palīdzēt, bet (...) ir arī cilvēki, kuru prāts ir tik noslēgts, ka tos nekad nevarēs pārliecināt” (E. Andersss)

„Dažādi likteņi pagātnē, kopīga sabiedrība šodienas Latvijā”

Ko vēl var palasīt?

Eduards Andersss, „Latviešu vidū holokausta laikā”, 2011.

Kurts Grīnups, „Cauri komunistu ellei”, 2005.

U. Neiburgs, V. Zelča „(Divas) puses. Latviešu kara stāsti. Otrais pasaules karš karavīru dienasgrāmatās”, 2011.(arī „klausāmgrāmata”)

N.Muižnieks, V. Zelča „Karojošā piemiņa. 16. marts un 9. maijs”, 2011.